

Štovanje bl. Djevice Marije za prvih 5 vijekova.

Mnogi se katolici začudiše, kad došavši k nama iz Njemačke ili Engleske vidješe, kako i skizmatici ili pravoslavni svetkuju naše Marijine svetkovine: Porodenje Marijino, Navještenje, Očišćenje, Uznesenje. Ti se ljudi čude, misleći da je štovanje Bl. Djevice tek novijeg datuma. Ne; već je onda istočna crkva imala ove svetkovine, kad se je od nas rastala u 11. vijeku. I u njoj su prije toga raskola sv. Oci napisali lijepi broj propovijedi o Mariji, pa su je slavili tako oduševljeno, kako se to malo danas događa. Marijino se štovanje razvilo jače u katoličkoj Crkvi, gdje Duh Sveti uvijek novi život uzbuđuje, kako se to vidi na pr. u lauretanskim litanijama, svibanjskoj pobožnosti, Marijinim kongregacijama i kongresima. Isto su tako bolje osvjetljene neke prednosti Majke Božje, kao potpuna bezgriješnost i Bezgriješno Začeće. To je istina; no sve su to tek cvijetovi na stablu, koje je cvjetalo davno, još u doba svetih Otaca: a postojalo je u kršćanskoj starini, a tako je staro kao što i Crkva.

Tome se ne treba čuditi. Ta naše je današnje Marijino štovanje¹ osnovano u sv. Pismu. Po sv. Pismu Marija je puna milosti, blagoslovljena među ženama, kojoj je Gospodin velike stvari učinio te će slaviti sva pokoljenja. Ona je čista Djevica, kojoj je ponuden spas svijeta i ona ga primila. Ona je (s Crkvom, koja se njoj priključuje) sunčanim sjajem obavita žena, koja živi u neprijateljstvu s paklenom zmijom i time u protoevanđelju (gdje je iza grijeha u raju zemaljskom obećan Spasitelj. Gen. 3, 15) obećana žena, koje će sjeme zmiji satrti glavu; žena, koja je u protuslovlju s prvom ženom, Evom, nosi svijetu blagoslov. Ona je druga Eva.

Upravo slika druge Eve izrazuje jasno posebni položaj Marijin. Ta ako je Marija druga Eva, onda je ona uzrok našeg spasa, kako je Eva uzrok naše grješne nevolje; onda ona stoji prema Kristu, tom drugom Adamu, u bitno drugom odnošaju nego li svi drugi ljudi, pa ih sve nadvisuje; onda je ona drugom Adamu pridružena kao posrednica nadnaravnog života, kako je to bila prva Eva prvom Adamu upogled naravnog života.

I prvi sv. Oci prikazuju Mariju kao drugu Evu. To je vrlo važno.

Čitamo kod Justina (umro oko 165.): »Znamo, da je Sin Božji iz Djevice postao čovjekom, da na isti način neposluh dovrši, kako je preko zmije započeo. Ta Eva je, dok je još bila djevicom negriješnom, začela od vruga riječ i porodila neposluh i smrt. Marija je Djevica naprotiv primila vjeru i veselje, kad joj je Andeo donio vijest... i ona

¹ Pod riječju »štovanje Marijino« mislimo na nutarnje čašćenje, na nutranju cijenu i uvaženje.

odgovorila: Neka mi bude po riječi tvojoj! Tako se iz nje rodio onaj, o kome, kako pokazasmo, govore tolika pisma; po kome je Bog svladao zmiju i njoj slične, anđele i ljude; a donosi otkupljenje od smrti onima, koji se kaju za svoju zloću i u nj vjeruju» (*Dialogus cum Tryphone* n. 100; Migne 6, 709 s.).

Irenej (umro oko 200.) piše: »Jednako kako je jedna djevica izručila čovječanstvo smrti, tako će ga i spasti jedna djevica i opet će uspostaviti ravnotežu, jer će neposluh jedne djevice izravnati svojim poslušom druga djevica... Tako će golubica svojom jednostavnošću pobijediti lukavstvo zmijino. Tako su razriješene spona, koje su nas vezale uz smrt« (*Contra her.* V. c. 19, n. 1; Migne 7, 1175. s. Sv. Augustin navodi ovo mjesto u *Contra Jul.* I. l, c. 3, n. 5; Migne 44, 644). Irenej veli na jednom drugom mjestu: »Marija je poslušna, jer veli: Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj. Eva je pak bila neposlušna, jer nije poslušala, dok je još djevicom bila. Ova je, i ako je Adama imala za muža, bila još i djevicom, pa je svojim neposlušom sebi i ljudskom rodu bila uzrokom smrti. A Marija je, jer je preodređenog muža imala (sv. Josipa) i ipak bila djevica, postala svojim poslušom uzrokom spasa sebi i svemu ljudskom rodu« (*Contra haer.* III. c. 22; Migne 7, 958 s.).

Ovdje su nekogi prigovorili: »Ovu riječ u z r o k ne možemo ovdje uzeti u pravom smislu riječi. Ta Eva nije bila u pravom smislu uzrokom naše propasti, jer da je sama sagriješila, ne bi bilo istočnog grijeha. Od Adama je istočni grijeh, ne od Eve«. — Na to odgovaramo: Ipak Eva ostaje uzrokom naše propasti, jer je ona Adama navela na grijeh. Tako je i Marija uzrokom našeg spasa, jer je ona u sjaju svoje svetosti Riječ Božju privukla k čovječanstvu. Tako su Eva i Marija u sličnom načinu uzrokom. Ima pak još nešto, da je Marija još više uzrokom, dapače sasama osobitim uzrokom: Eva nije zastupala čovječanstvo, kad je sagriješila, nego ga je Adam zastupao. No kad je anđeo obavijestio Mariji, onda je Marija zastupala sav rod ljudski: onda je ona u ime sveg čovječanstva primila spas, koji joj je ponuđen: onda je ona sklopila vjerenički savez između Sina Božjega i čovječanstva i to kao zastupnica svega čovječanstva; onda je ona pristala svojom riječju kao glava čovječanstva, koje će trebati otkupiti. Što se tiče grijeha, mi smo bili u krilu Adamovu, ne u Evinu. Što se tiče spasa, bili smo u krilu Marijinu. Irenej je samo napomenuo ovu istinu, kad veli, da se ponovno rodimo po vjeri Djevičinoj (*Haer.* IV c. 33 n. 4, Migne 7, 1074 s.). Tako je dakle Marija u osobitom značenju uzrokom našeg spasenja. Bez njezine privole ne bi bilo otkupljenja.

I Tertulijan upotrebljuje sliku o drugoj Evi: »Bog je u borbi opet zadobio svoju sliku, koju je bio davao ukrao. U djevičansku je Evu naime bila ušla riječ, koja nosi smrt. Prema tome je morala ući u jednu djevicu Riječ Božja, koja nosi život, da tako, što je po tom spolu pokvareno, opet dođe do spasa po istom spolu. Eva je povjerovala zmiji, Marija je povjerovala Gabrielu. Što je ona pogriješila po vjeri, ova je po vjeri izravnala« (*De carne Christi* c. 17, Migne 2, 827 s.).

Tako govore i pozniji Oci. Evo samo jedan primjer iz sirske crkve. Sv. Efreim (umro 373.) opširno razlaže o tom predmetu i veli: »Braćo, sinovi, čujte o padu naše prve majke, koji je Marija opet ispravila... Jasno je, da je Marija vrata života, jer je rasvijetlila svijet i njezine stanovnike, koje je bila zavila u tamu Eva, uzrok našeg zla. Dvije su žene cvjetale u nevinosti i bezazlenosti, Marija i Eva. Ona je bila izvorom našeg spasa, ova izvorom naše smrti« (Kod Livius Arenberg, Die allerseligste Jungfrau bei den Vätern der ersten sechs Jahrhunderte I, 70 i 74).

Ako želimo, da se malo zadubemo u Marijinu teologiju starih otaca, dovoljno je, ako ogledamo razne crte, koje nalazimo u slici o drugoj Evi i koje su vidjeli i Oci prvih pet vijekova.

Najprije Marija jest uzrok našeg spasenja time, što je vjerujući i u posluhu anđelovo navještenje i tako postala majkom Spasitelja. To je jasno izraženo već u navedenim mjestima. To veli drugim riječima i sv. Jeronim (u. 420.): »Jer je Djevica začela u svom krilu i rodila nam dijete, kome je na ledima vlast..., dignuto je prokletstvo. Po Evi je smrt, po Mariji život« (Epist. 22 ad Eustochium ML 22, 408).

Marija je kao majka Kristova naravno Mati Božja, Božja roditeljica. Ta ona nije začela ili rodila jednog samo čovjeka, nego Sina Božjega, vječnu Riječ Božju po tijelu, Boga. Krist nije nikada bio samo čovjek, nego Bog od prvog svog začetka, jer je upravo u njemu bila vazda sjedinjena ljudska narav s božanskom u jednoj osobi. Povjesničar Sokrates (u prvoj polovici 5. vijeka) javlja, da je i Origenes već opširno pisao o temi, kako je Marija Majka Božja (Historia ecclesiastica VII, c. 32, MG 67, 812). Car Julijan (koji je otpao od vjere, a vladao je g. 361. 3.) napisao jedno djelo protiv Galilejaca (Tako je on nazivao kršćane). Tu im predbacuje (kako piše sv. Ćiril Aleksandrijski, koji je umro g. 444., u svom djelu Contra Julianum VIII, MG 76, 901 C) ovo: »Vi neprestano zovete Mariju majkom Božjom«. I isti Ćiril predbacuje krivovjercu Nestoriju (koji htiede da je Marija samo Kristorodica, a ne Bogorodica), da je skroz u protuslovlju s predajom. Poznato je, da se narod pobunio protiv Nestorija, kad je taj počeo naučati, da Marija nije Bogorodica. Kad je pak sabor u Efesu (g. 431.) osudio Nestorija i Mariju svečano proglasio Bogorodicom, vas je narod s veseljem pozdravio biskupe sabora.

Ovo je materinstvo spojeno s netaknutim djevičanstvom. I oci prvih 5 vijekova vjerovali su, da je Marija djevica prije poroda, u porodu i iza poroda. Sv. Augustin navodi, da je Krist čudnovatim načinom začet i rođen, kako je čudnovatim načinom iza uskrsnuća ušao kroz zatvorena vrata. On piše: »Tu čovjek nije pristupio, a djevica je začela. Možeš li protumačiti, kako je djevica začela? Možeš li protumačiti, kako je djevica začela bez čovjeka? Tu nadolazi vjera, gdje razum ne može da odgovori. Čudo je dakle začće Gospodinovo. Čuj i ovo drugo čudo kod poroda: Djevica je rodila i ostala je djevica. Već je kod poroda, prije uskrsnuća, prošao

Gospodin kroz zatvorena vrata« (Sermo 247 n. 2, MG 38, 1157). Slično kaže i sv. Jeronim: »Neka mi se kaže, kako je Isus prošao kroz zatvorena vrata . . . a ja ću odgovoriti, kako je bl. Dj. Marija u isto doba majka i djevica, djevica iza poroda i mati prije svog vjenčanja« (Epist. 48 n. 21, ML 22, 510). Ocima je Marija vrata kod Ezechijela 44, 2, kroz koja je prošao Gospodin, Bog Israelov, a koja moraju ostati zatvorena. Ambros (u. 397.) piše: »Marija je vrata, na koja je Krist došao u svijet, kad se rodio od djevice, a da ova nije izgubila svoje djevičanstvo. Tu su ostala sva svojstva djevičanstva, kad je iz djevice izišao onaj, kojega veličanstvo nije mogao svijet da obuhvati« (De institutione virginis c. 8, n. 52; ML 16, 2340). Sv. je Proklus bio protivnik Nestorijev i njega je naslijedio na patrijarškoj stolici u Carigradu. On veli u poznatom govöru u slavu Marijinu (Možda je on taj govor održao na saboru u Efesu): »Emanuel bi samo kao čovjek bio otvorio djevičansko krilo; ali on to nije prolomio kao Bog, nego je tako izišao iz majke, kako je ušao kroz uho. On se rodio, kako je i začet. Ušao je a da je nije povrijedio, izišao je a da je nije ranio prema riječima proroka Ezechijela: Ova će vrata biti zatvorena i ne će se otvoriti« (Oratio I n. 10, MG 65, 692).

Takovo je Božje materinstvo nada sve uzvišeno dostojanstvo. Tu govori sv. Metodij (u. 311.) Mariji: »Ti si Gospodinu, koji ništa ne treba, dala put, koju on nije imao, da Svemogući prema svojoj odluci postane čovjekom. Što je veće, što li uzvišenije? Nama kao i svim pokoljenjima nedostalo bi vremena, kad bismo te htjeli dostojno slaviti, tebe majku Kralja vječnosti. Ta već nas prorok uči, kako si ti neshvatljiva, jer veli: Kako je velika kuća Božja, kako ogroman njegov posjed, velik i beskrajn, velik i neizmjeran (Baruh 3, 24 s.). Uistinu ovo se proročanstvo, ova istinita riječ odnosi na gospodstvo i veličanstvo, jer si samo ti počašćena i imaš udijela u onome, što je Božje. Samo si ti rodila po tijelu jedinorođenoga Sina Božjega, od vječnosti rođenoga« (Sermo de Simeone et Anna n. 10; MG 18, 373. Prepirlu se, da li je prava ova propovijed, ali svakako je ona vrlo stara). Basiliij, biskup u Seleuciji, koji je umro oko 460., ovako piše: »Nije lako da Božju bit obuhvatimo mislima i riječima; dapače je to sasna nemoguće. Jednako je otajstvo materinstva Božjeg uzvišeno iznad svakog mišljenja i govora« (Oratio in ss. Deiparae Annunt. n. 2; MG 85, 429 B).

Uzvišenost pak ovog materinstva nije u tjelesnom samo odnošaju, nego i u duhovnom s njim spojenom. Tako nas na pr. uči sv. Augustin: »Marija je više blažena bila, što je poprimila vjeru, nego što je začela tijelo Kristovo. Kad je naime uskliknula jedna žena: Blažena utroba, koja te nosila, odgovorio je sam Isus: »Blaženi su oni, koji čuju riječ Božju i čuvaju je«. Ta što bi koristilo rodbinstvo njegovoj braći, t. j. njegovoj rodbini po tijelu, kad ne bi u nj vjerovali? Ni Mariji ne bi koristilo materinstvo.

kad bi bila nosila Krista samo ispod srca, a ne na svoju veću sreću u svom srcu« (De Virginitate n. 3; ML 40, 398).

Duhovni odnošaj Marijin prema Kristu jest kao onaj zaručnice prema zaručniku. Marija je kao druga Eva duhovna zaručnica drugog Adama. Marija je, kako izvodi Augustin, samo tjelesna, nikako duhovna majka Kristova, jer Sin Božji ne potječe od nje duhovno, nego obratno ona od njega (kao Eva od Adama), pa je možemo nazvati kćerkom Kristovom (slično zovemo i Evu katkada kćerkom Adamovom). Augustin dalje zove Bl. Dj. Mariju Majkom i djevicom Kristovom (De Virginitate n. 6.) gdje je »djevica« isto što i zaručnica, kako odmah iza toga i Crkvu nazivlje djevicom (t. j. zaručnicom) Kristovom. Sv. Efre m navodi, gdje Marija govori tek rođenom Sinu: »Moram li te zvati sinom, zaručnikom ili gospodarom? Ja sam tvoja mati, jer sam te začela; tvoja zaručnica, jer si me posvetio svojom milošću« (Kod Lilius II. 266). I kod Metodija govori Marija Isusu: »Čuvat ću ti svoju čistoću i gorućom svjetiljkom evo me žurno k tebi, moj zaručniče!« (Convivium decem Virginum; Oratio II.; MG. 18., 211 C). Ima jedno djelo u čast Mariji, koje krivo pripisuju sv. Epifaniju (u. 403), ali je to djelo ipak vrlo staro. Tu čitamo ovo o Mariji: »Ona je zaručnica i zaručničina soba, i iz nje izlazi zaručnik Krist... Gabrijel se obraća službenici, zaručnici i maici: On je posrednik pirovanja za djevicu. On će spojiti što je najplemenitije na nebu i na zemlji. Ona je, koju su proroci opisali, jer su najavili red pirovanja, kako će u isto doba biti mati i djevica, koja je primila Duha Svetog kao pirovni dar i nebo kao miraz« (Homilia V. in Laudes Deiparae; MG. 43., 489 B). I dalje opaža: »Nebesko divno čudo: ženi je sin i svijetu otac. Divno čudo: zaručnička je soba djevice, koja ima Sina Božjeg, Krista Boga za zaručnika« (ib. col. 493). Ćiril aleksandrijski završuje svoj govor, koji je držao na saboru u Efesu: »Slavimo pjesmama vazda djevicu Mariju, ovaj sveti hram (Božji) i njezina bezgriješnog Sina i zaručnika kroz sve vijekove. Amen« (Homilia IV.; MG. 77., 495 C). Sv. Hrisolog, biskup u Ravenni (u. 450) veli u jednoj propovijedi o Navještenju: »Brzo leti vijesnik (Gabrijel) k zaručnici, da od zaručnice Božje isključi svaki čovječji i zaručnički spoj i sklonost k tome; ne da oduzme Josipu djevicu, nego da je povрати Kristu, kome je već u majčinom krilu bila posvećena. Krist dakle prima vlastitu zaručnicu, ne grabi tuđu, niti je rastavlja, jer on spaja sobom svoje stvarjenje u jednom tijelu« (Sermo 140. De Annuntiatione Mariae ML. 52., 576 A).

Marija je dakle po sv. Ocima zaručnica drugog Adama; ne kako se sada zove često ne sasma zgodnim načinom, zaručnica Duha Svetog. Duh je Sveti po Ocima više onaj, koji se najuže spaja s Marijom, da je posveti i učini dostojnom zaručnicom Sina Božjega. Ovim je (svoje vrsti) spojem s Duhom Svetim Marija već u majčinu krilu posvećena zaručnicom Sina Božjega, te mu je učlanjena za djelo otkupljenja; on uzimlje od nje u upućenju njezino tijelo, da je sa sobom spoji u jedno

tijelo, da onda iza nje i po njoj i drugi ljudi postanu dionici ovog jedinstva mističnog tijela. To je teologija Otaca, koja je nažalost slabo poznata dandanas.

Kao druga Eva, kao mati i zaručnica Kristova Marija je majka onih, koji žive u milosti posvećujućoj; ona je mati živih. Tako čitamo kod *Origenesa* (u. 254): »Isus (na križu) veli svojoj majci: Evo ti sina, a ne: ovo je tvoj sin. On dakle kaže isto kao: Gle! Ovaj je Isus, koga si porodila. Ta svatko, koji je savršen, ne živi više sam, nego Krist živi u njemu. I jer Krist živi u njemu, veli Isus majci svojoj: Gle! evo ti sina Krista« (In Joannem tom. I. n. 6., MG. 14., 32 AB). Naš je život milosti udio Života Isusova, potječe od njegova čovječanstva kao sok loze iz čokota. Budući da je Krist svoje čovječanstvo, iz koga teče sav život milosti, uzeo od Marije, pušta da Marija udioništvuje u svemu posredništvu ovoga života milosti, pa je tako taj život i od nje. te se dijeli na njezin zahtjev i želju i ona je tako mati živih. Sv. *Epifanij* (u. 403) tumači, kako Eva ne zaslužuje časno prezime »mati živih«; da je tako možemo nazvati kao sliku Marije. On veli između ostalog: »Dakako, ako gledamo vanjski i čutilno, sav ljudski rod potječe od one Eve. Ona je rodila živoga i mati je živoga. Marija je dakle u svojoj slici nazvana majkom živih« (Haer III. 18., MG. 42., 428 C). *Augustin* uči, kako smo vidjeli, da je Marija tjelesno mati, duhovno djevica (zaručnica) Gospodinova. On nadodaje, da je ona mati vjernikâ, koje ona rada u ljubavi. Ona je »mati udova Kristovih, jer je u ljubavi sudjelovala, te se porode vjernici, koji su u da one glave«. Tako je sv. *Augustinu* i Crkva djevica (zaručnica) Kristova i mati vjernika (De Virginitate n. 6.).

Marija nije samo stoga naša duhovna majka, jer nam je porodila Krista, koji je naš život i daje nam život. To je važno. No time bi Marija bila samo mati našeg duhovnog oca, ali ne u pravom smislu naša mati duhovna, jer mi duhovni život nemamo upravo od nje. Ne. Marija je naša duhovna mati u pravom smislu: Kako je ona svojom privolom, svojom čežnjom, svojom željom darovala svijetu začetnika života, tako ona posreduje svojom čežnjom i svojom željom uvijek i vazda još i kod pojedinih ljudi u životu milosti. U ovom smislu veli sv. *Efrem*: »Gospodo moja, presveta Bogorodice, puna milosti, neiscrpivo more božanskih i neizrecivih milosti i darova, djeliteljice svih dobara, iza Trojstva gospodo svih ljudi, ti iza Utješitelja druga utješiteljice, i iza posrednika posrednice svega svijeta... Po tebi, o sasma bezgrješna, bijaše, jest i bit će, došla je, dolazi i doći će sva divota, čast i svetost, počevši od prvog Adama sve do punine svjetskog vremena, apostolima, prorocima, pravednicima i poniznim srećima« (In Officium Beatae Mariae Virginis omnium gratiarum mediatrix, 31. svibnja, 2. noćurn, lect. 4.). I *Ciril Aleksandrijski* je uvjeren, da nam svaka milost još vazda dolazi po Mariji. On joj veli: »Zdravo! ti si obuhvatila u svom krilu djevičanskom Neizmjernog, po tebi častino Trojstvo, sva zemlja poznaje i štuje po tebi križ... Ti goniš zle duhove, u kumirstvo zapali svijet po tebi dolazi do spoznaje istine, po tebi vjer-

nici dolaze do krsta, po tebi imamo ni je veselja, po tebi po svoj kruglji zemaljskoj osnivaju se crkve, po tebi narodi dolaze do pokore, po tebi apostoli narodima naviještaju spas, po tebi mrtvi uskrsnuju, kraljevi vladaju«. (Tako u Homilia IV., koju je Svetac održao u Efesu; MG. 77., 993 BC). Na drugom mjestu piše: »Zdravo Marijo, Bogorodice, po kojoj se spasava svaka vjerna duša. Zdravo Marijo, Bogorodice, jer ti miriš morske valove, koji su doveli (u Efes) našu duhovnu subraču (u vlasti; biskupe) veselo i mirno« (Hom. XI.; MG. 77., 1033 C). Tako može govoriti samo onaj, koji vjeruje, da nam sve milosti, što nam ih Krist daje, dolaze po Mariji; da je ona opća posrednica između Krista i nas, da nam se ne dijeli nijedna milost bez njezina zagovora. Naravno Ocj, ne poriču, da nam i posredovanjem Svetaca i po Crkvi da nam sve milosti dolaze. Ipak pri tome to ostaje, da bez Marije ne dobijemo nijednu milost. Crkva se i Sveci upravo priključuju Mariji, a čežnja i želja Marijina za spasom svijeta i pojedinca jest pretpostavka djelovanju Crkve i Svetaca. U ovom smislu valja shvatiti gore navedene riječi, Mariji upravljene: »Jedino si ti bila dostojna učestvovati u onome što je Božje«. U tome učestvuju Crkva i vjernici, ali samo u spoju s Marijom, ako se njoj priključe. Ne podijeljuje se milost bez čežnje za njom: ta je pak čežnja Crkve i vjernika priključak prethodnoj Marijinoj čežnji. Tako je Marija jedina zaručnica Kristova i naša jedina majka: Ne kao da ne bi i Crkva i svaka izabrana duša bila zaručnica Kristova i Crkva naša majka. No ovi to nijesu odijeljeno od Marije, nego u spoju s njom.

Posebnom Marijinom dostojanstvu odgovara i posebna svetost. Tu začudeno kliče sv. Efre m: »Presveta gospodo, majko Božja, ti si jedino čista na tijelu i u duši: ti nadvisuješ sve u čistoći i djevičanstvu; ti si jedina izabrana za stan svih milosti Duha Svetoga, pa stoga ti nadvisuješ i korove anđela u čistoći i svetosti« (Kod Livius II., s. 7). Epifanij tumači: »Ona je u svakom pogledu puna milosti« (Haer. 78. n. 25., MG. 42., 737 C). Pseudoe pifanij: »Izuzevši Boga Marija je nada sve uzvišena. Ljepša je od kerubinâ i serafinâ i svih anđela. Nijedan je jezik na nebu ni na zemlji ne može dovoljno nahvaliti, pa ni anđeoski« (In Laudes b. MV.; MG. 43., 492 A). Teodot iz Ancire veli: »On, koji je prvu djevicu (Evu) stvorio čistu i bez ljage, stvorio je i drugu čistu i bez mane« (Homilia IV., In SS. Deiparam et Simeonem n. 5.; MG. 77., 1396 C). »O prebijela nevina golubice, o sveti hramu naše nade, u kome se nalazi sva svetost i divota« (ib. n. 13. col. 1409 A). »Blâgoslovljena si ti, najljepša i najplemenitija žena. Gospodin je s tobom, o dična, o neusporediva, ti nadmašuješ svaki sjaj, ti si sastavljena iz sjajne svjetlosti« (Homilia VI., n. 12., col. 1427 A). Jeronim veli, da je Marija kao Jordan, koji moćno otiče, obdarena puninom milosti Duha Svetoga (Epist. 78. n. 2.; ML. 22., 700). Čitamo u jednom djelu, koje krivo pripisuju sv. Jeronimu, (ali je ipak vrlo staro djelo) ovo: »Pravom pozdravlja anđeo Bogorodicu kao izabranu, jedino izabranu, i izjavljuje da je puna milosti. Uistinu je puna, jer je po njoj sve stvorenje poliveno kišom milosti Duha Svetoga.

Marija je dobila puninu milosti, koja je u Kristu, i ako na drugi način« (Epist. 9., De Assumptione BMV. n. 5.; ML. 30., 131 CD). »Točnije ju promotri: nema ništa, što je kreposno, divno, sjajno i od nje se ne odražuje« (ib. n. 15.; col. 142 D). Sv. Augustin, koji ističe griješnu nevolju ljudi protiv Pelagija, isključuje grijeh od Marije: Pelagij je naveo čitav niz biblijskih ljudi i žena, koji su bili bez grijeha, pa napokon Mariju, o kojoj veli, kako poštovanje traži neka vjerujemo u njezinu bezgriješnost. Augustin izjavljuje, da su svi oni ljudi i žene imali grijeha »izuzevši svetu Mariju Djevicu, o kojoj uopće ne puštam da se može raspravljati da je griješila; to ne puštam poradi časti Spasiteljeve« (De natura et gratia n. 42.; ML. 44., 267). Tu se radi o laganim grijesima. Ako je Marija slobodna od laganih grijeha, onda je po Augustinovoju teologiji slobodna i od zle požude i od istočnoga grijeha.

To bi bila u kratkim potezima Mariologija Otaca prvih pet vijekova. Ona je sadržana u pravo shvaćenoj slici druge Eve. Marija je stupila u ovaj svijet kao zaručnica Sina Božjega i njegova pomoćnica, čudno nakićena Duhom Svetim, pridružena Kristu za sve djelo otkupljenja. Stoga je Krist od nje uzeo ljudsku narav i odabrao ju je za posrednicu svega naravnog života u ljudima.

Da ovaj naš prikaz bude potpun, spomenut ćemo i neke krive nazore, koje susrećemo katkada u ono doba (kada neke stvari nijesu bile jasne) kao i danas. Origenes i Basilij Veliki misle, da je Marija zdvojila pod križem i to da je bio mač, o kome joj je prorekao Šimun, ali da je riješena od tog grijeha. Sv. Ivan Hrisostom misli, da je Marija iz taštine zaprosila za čudo u Kani Galilejskoj. Pseudohieronymus (u epistoli o Marijinom uznesenju ML. 30., 128 B) misli, da nije sigurno tjelesno uznesenje Marijino u nebo. To su zablude, koje se ne slažu s ostalom naukom Otaca prvih 5 vijekova. Te su zablude iščezle. Duh Sveti, koji uvodi Crkvu u sve istine, stvorio je otada jasnost i dalje će on to činiti. Dogma o Bezgriješnom začecu ne će biti zadnja, koja je proglašena na čast Marije.

Stari su kršćanski vijekovi znali kakovo mjesto zauzima Marija u kršćanstvu, pa su je stoga tako mnogo i štivali. To nam pokazuju i mnoge crkveno-povjesne činjenice. I za prvih 5 vijekova su kršćani njoj posvetili mnoge crkve. (Vidi na pr. Beissel, Die Verehrung unserer Lieben Frau in Deutschland während des Mittelalters, 1.—3.). Mnoge su žene i onda nosile njezino ime. Iz one su dobe svetkovine Naviještenje Marijino i Marijino očišćenje. Vrlo često nalazimo u katakombama Marijinu sliku. Na tim je slikama Marija gotovo redovito prikazana kao Oranta između sv. Petra i Pavla kao velika zagovornica čitavog čovječanstva, a to znači, da je Marija izmolila spas, koji su svijetu donijela ova dva apostola.

Iz svega se navedenog vidi, da je naše današnje čašćenje Marijino uistinu stablo, koje seže sve gore do prvih vijekova kršćanstva. To je čašćenje kršćanstvo donijelo, dalje razvilo. Ono je donijelo krasne plodove, pa će donijeti i u budućnosti.